

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Geliş tarihi:01.06.2025

Kabul tarihi:22.06.2025

Yayın Tarihi:30.06.2025

Doi:10.5281/zenodo.15761666

Cilt/Sayı:3(1)

Yayın dönemi: Yaz

Sayfa: 62-76

Atıf: Taydaş Osman, S. (2025). *Değirmenimden Mektuplar* eserinden “Cornille Usta’nın Sırrı” hikâyesinin Türkçe çevirilerinin karşılaştırılması. *Disiplinlerarası Dil ve Kültür Çalışmaları*, 3(1), 62-76.

Değirmenimden Mektuplar Eserinden Cornille Usta’nın Sırrı Hikâyesinin Türkçe Çevirilerinin Karşılaştırılması

Semra TAYDAŞ OSMAN

Dr., Rwth Aachen University, semratyds@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-5419-8249

ÖZET

Bu çalışmada, Fransız edebiyatı yazarı Alphonse Daudet’in 1869 yılında yayımlanan *Değirmenimden Mektuplar* (Lettres de mon moulin) adlı eserinden Cornille Usta’nın Sırrı hikâyesinin Türkçeye yapılmış üç farklı çevirisi karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çeviriler, çeşitli çeviri stratejileri perspektifinden değerlendirilmiş ve bu stratejiler, çeviri literatüründe sıklıkla referans verilen Mine Yazıcı’nın sınıflandırma yaklaşımları doğrultusunda ele alınmıştır. Ayrıca, tercih edilen çeviri stratejileri, çeviri teorisinde önemli bir yere sahip olan Gideon Toury’nin Hedef Odaklı Çeviri Kuramı kapsamında analiz edilmiştir. Bu kurama göre, kaynak metne ve dile sadık kalınarak gerçekleştirilen çeviriler “yeterli”, hedef metne ve dile uyum sağlayacak şekilde yapılan uyarlamalar ise “kabul edilebilir” kategorisi içerisinde değerlendirilmektedir. Araştırmada, kaynak metin ile çeviri metinler arasında sistematik bir karşılaştırma yapılmış ve çevirmenlerin strateji tercihleri arasında belirgin farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. İlk çeviride, sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi ağırlıklı olarak benimsenerek anlam, biçim ve kültürel öğeler büyük ölçüde korunmuştur. Buna karşılık, diğer çevirilerde yerelleştirme, çıkarma, ekleme ve sadeleştirme gibi çeşitli stratejiler kullanılarak hedef kültüre ve dile uygunluk ön planda tutulmuştur. Elde edilen bulgular, çeviri stratejilerinin hem metnin biçimsel yapısı hem de hedef okuyucuya yönelik işlevselliği üzerinde doğrudan etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışma, çeviri sürecinde strateji tercihleri ve karar alma mekanizmalarına ilişkin kuramsal ve uygulamalı araştırmalara önemli katkılar sağlamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çeviri, Çeviri stratejileri, *Değirmenimden mektuplar*, Cornille Usta’nın Sırrı, Hedef Odaklı Kuram

A Comparison of Turkish Translations of the Story Master Cornille’s Secret from Letters from My Windmill

ABSTRACT

This study comparatively examines three different Turkish translations of *The Secret of Master Cornille*, a story from *Letters from My Windmill* (1869) by the French author Alphonse Daudet. The translations are evaluated from the perspective of various translation strategies, which are discussed within the framework of classification approaches frequently referenced in translation studies, notably those attributed to Mine Yazıcı. Furthermore, the chosen translation strategies are analyzed in the context of Gideon Toury’s target-oriented translation theory, which categorizes translations that remain faithful to the source text and language as “adequate,” while adaptations made

to conform to the target text and language are considered “acceptable.” The study undertakes a systematic comparison between the source text and the translated texts, revealing significant differences in the translators’ strategic preferences. The first translation predominantly employs a word-for-word strategy, thereby preserving the meaning, form, and cultural elements to a great extent. In contrast, the other translations prioritize adaptation to the target culture and language by employing various strategies such as localization, omission, addition, and simplification. The findings demonstrate that translation strategies have a direct impact on both the formal structure of the text and its functionality for the target audience. In this regard, the study aims to contribute significantly to both theoretical and applied research concerning strategic decision-making processes in translation.

Keywords: Translation, Translation strategies, Letters from My Windmill, Master Cornille’s Secret, Target-Oriented Approach

GİRİŞ

Toplumların tarihsel süreçte kurduğu kültürel ve dilsel etkileşimler, çeviri olgusunun doğmasına ve gelişmesine zemin hazırlamıştır. Başlangıçta sözlü aktarımla ortaya çıkan bu olgu, yazının icadıyla birlikte yazılı iletişimde de kendine kalıcı bir yer edinmiş ve zamanla kurumsallaşarak çok katmanlı bir yapıya kavuşmuştur. Bugün çeviri, yalnızca diller arasında anlam aktarımı gerçekleştiren teknik bir araç olmaktan öte; kültürlerarası iletişimi mümkün kılan, bilgi üretimine katkı sunan ve ideolojik yapıları yeniden şekillendirebilen bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Bassnett (2002), çevirinin bu geniş bağlamını kültür temelli bir anlayışla ele alırken; Hermans (2007) da çevirmenin metin üzerindeki etkisini ve ideolojik yönelimlerini öne çıkararak çeviriyi edilgen bir faaliyet olmaktan uzaklaştırır. Benzer şekilde Pym (2010), çeviri çalışmalarında disiplinlerarası bir yaklaşımın kaçınılmaz olduğunu vurgular. Son dönem araştırmalar da bu çok katmanlı yaklaşımı desteklemektedir. Örneğin, Cronin (2020), küreselleşen dünyada çeviriyi çevresel, etik ve dijital bağlamlarda yeniden düşünmeyi önerirken; Angelelli (2021), çevirmenin sosyo-politik bağlamdaki aktif rolünü daha belirgin bir şekilde tartışmaya açmaktadır. Bu doğrultuda, çeviri olgusunun yalnızca metinler arası değil, kültürler arası bir arabuluculuk alanı olduğu vurgulanmaktadır.

Çeviri sürecini yalnızca iki dil arasında yapılan teknik bir aktarım olarak değerlendirmek, bu çok boyutlu faaliyetin toplumsal ve kültürel işlevlerini göz ardı etmek anlamına gelir. Günümüzde çevirmen, pasif bir aktarıcı değil; anlamı yeniden kuran, gerektiğinde dönüştüren ve yorumlayan aktif bir özne olarak konumlandırılmaktadır. Bu bağlamda, çevirmenin yaptığı seçimlerin yalnızca dilsel değil, aynı zamanda kültürel, ideolojik ve bağlamsal bir yönü bulunmaktadır. Özellikle Toury’nin (1995) çeviri normları kuramı, çevirinin belirli bir sosyo-kültürel sistem içinde nasıl yapılandığını ortaya koyarak bu alanda önemli bir kuramsal çerçeve sunar. Toury’nin yeterlilik ve kabul edilebilirlik normları, çevirmenin kaynak metne ne ölçüde sadık kaldığı ya da erek kültürün beklentilerine ne ölçüde uyum sağladığı konusunda analitik bir değerlendirme imkânı tanır. Diğer yandan, Venuti (1995) çeviride “görünmezlik” kavramını tartışarak çevirmenin hedef kültürde nasıl silikleştirildiğini sorgular ve erek kültürde yerleştirme mi yoksa yabancılaştırma mı tercih edildiğine dair etik bir tartışma başlatır. Hermans’ın çeviriyi söylem üretimi olarak değerlendirmesi de, çevirmenin yalnızca anlam aktaran değil, aynı zamanda söylem kuran bir figür olduğunu gösterir. Son yıllarda Baker ve Jones (2022), çevirmenin etik sorumlulukları ve ideolojik pozisyonunu daha da görünür kılan yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu kuramsal yaklaşımların ortak noktası, çevirinin artık sadece dilbilimsel bir faaliyet olarak değil; aynı zamanda ideoloji, kültür ve bağlamla iç içe geçmiş bir yapı olarak ele alınması gerektiğidir.

Bu araştırma, yukarıda özetlenen teorik yaklaşımları temel alarak çevirmenin rolünü ve stratejik tercihlerini metin düzeyinde somut örneklerle analiz etmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle çeviri eyleminin ardında yatan bilinçli ya da örtük karar mekanizmaları açığa çıkarılacak; çevirmenlerin, hem kaynak metne hem de hedef kültüre karşı geliştirdikleri yönelimler kuramsal düzeyde tartışmaya açılacaktır. Araştırmanın temelini, Fransız yazar Alphonse Daudet (1869)’in *Değirmenimden Mektuplar* (*Lettres de mon moulin*) adlı eserinde yer alan *Cornille Usta’nın Sırrı* (*Le secret de maître Cornille*)

başlıklı kısa hikâye oluşturmaktadır. Çalışmada amaç, kaynak ve hedef metinden alınan rastgele seçilmiş örneklerle üç farklı çevirmenin aynı kaynak metin üzerinde uyguladığı çeviri stratejilerini analiz etmektir. Bu analizde temel alınan çerçeve, Mine Yazıcı'nın *Yazılı Çeviri Edinci* adlı eserinde belirttiği çeviri stratejileridir. Ayrıca bu stratejilere dayanarak her bir çeviri örneğini Toury'nin Erek Odaklı Çeviri Kuramında öne sürdüğü, kaynak metne sadıklık söz konusu ise yeterlilik ya da erek metne/dile yakınlık söz konusu ise kabul edilebilirlik normlarına göre sınıflandırmaktır. Analiz, çevirmenlerin anlam aktarımındaki tercihleri, çeviri çözümlemesinde, biçimsel sadakat düzeyleri ve hedef okur odaklı yaklaşımlarına göre yapılmıştır.

Gideon Toury Hedef/Erek Odaklı Çeviri Kuramı

Gideon Toury, çeviriyi yalnızca iki dil arasında gerçekleşen mekanik bir aktarım süreci olarak değil, çok katmanlı ve bağlama duyarlı bir kültürel yeniden üretim alanı olarak değerlendirir. Ona göre çeviri, yalnızca dilsel dönüşümle sınırlı olmayan; ideolojik, toplumsal ve kültürel bağlamlarla doğrudan ilişkilendirilen dinamik bir süreçtir (Toury, 1995). Bu yaklaşım, çeviri faaliyetinin metinler arası bir yeniden yazım olduğunu ve çevirmenin, hedef toplumun normlarıyla sürekli etkileşim içinde kararlar aldığını ortaya koyar. Toury'nin görüşü, çevirmenin yalnızca teknik bir aracı değil, aynı zamanda kültürel bir yapıcı, hatta ideolojik bir özne olduğunu vurgular (Bassnett, 2002).

Toury'nin Erek Odaklı Çeviri Kuramı çerçevesinde geliştirdiği temel kavramlardan biri “çeviri normları”dır. Bu normlar, çevirmenin hedef metni üretirken başvurduğu dilsel tercihler ve stratejiler üzerinde belirleyici olan kültürel ve toplumsal düzenleyici ilkeler olarak tanımlanır (Hermans, 1999). Toury'ye göre bu normlar mutlak değil, bağlamsaldır; zamanla değişebilir, hatta aynı toplum içinde farklı metin türlerinde farklı biçimlerde ortaya çıkabilir (Toury, 1995, s. 54). Çevirmenin bu normlara uygun davranıp davranmaması, ortaya çıkan çeviri ürününün yeterlilik (adequacy) ya da kabul edilebilirlik (acceptability) düzleminde değerlendirilmesini mümkün kılar. Kabul edilebilirlik, çeviri metninin hedef toplumun kültürel kodları ve dilsel normları çerçevesinde doğal ve işlevsel biçimde algılanmasını ifade ederken; yeterlilik, çeviri ürününün kaynak metne sadakat derecesini gösterir (Toury, 1995, s. 56-59).

Bu ikili kavramsallaştırma, çeviri sürecinde yaşanan stratejik gerilimleri ortaya koyar. Çevirmen, çoğu zaman hedef toplumun beklentilerine göre kabul edilebilirliği gözetmek adına kaynak metinden uzaklaşmak durumunda kalabilir. Bu bağlamda çevirmen, yalnızca diller arasında değil, normlar arasında da müzakere eden bir özne konumundadır. Son dönem çeviri kuramcıları da bu çok boyutlu çevirmen rolünü yeniden tanımlamaktadır. Örneğin, Chesterman (2021), normların yalnızca toplumsal beklentilerden değil, etik sorumluluklardan da beslendiğini belirtirken; Jones (2020), çevirmenin kültürel yapı üzerindeki etkisini daha görünür kılacak alternatif modeller önerir. Bu tür yaklaşımlar, Toury'nin teorisini güncelleyerek çevirmenin yalnızca normlara uyan değil, kimi zaman onları sorgulayan, dönüştüren bir aktör olduğunu da kabul eder.

Çeviri normlarının işleyişi yalnızca çeviri ürününü değil, çeviri sürecini de şekillendirir. Çevirmenin hedef kültüre uyum sağlamak adına başvurduğu stratejiler, bir yandan metni yerleştirirken, diğer yandan kaynak metnin anlam, biçim ya da üslubundan ödün verilmesine yol açabilir. Toury, bu süreci normatif bir gerçeklik olarak değerlendirir ve çeviri ürünlerinin bu çerçevede değerlendirilmesi gerektiğini savunur. Dolayısıyla çeviri, sabit kurallar üzerinden değil, tarihsel ve kültürel bağlamların yönlendirdiği tercihler doğrultusunda biçimlenir.

Sonuç olarak, Toury'nin çeviri kuramı, çeviri ediminin sadece dilsel bir faaliyet olmadığını, aksine, çok katmanlı toplumsal ve kültürel bir yeniden üretim süreci olduğunu ortaya koyar. Onun normlar, yeterlilik ve kabul edilebilirlik gibi kavramları, çevirmenin konumunu daha analitik biçimde değerlendirme imkânı sunarken; güncel araştırmalar da bu bakış açısını genişleterek çevirmeni hem etik hem ideolojik bir özne olarak konumlandırmaktadır.

Mine Yazıcı'nın Çeviri Stratejileri Sınıflandırması

Çeviri stratejileri, yalnızca profesyonel çevirmenlerin değil, dil öğrencilerinin de karşılaştığı çeviri problemlerini çözmek ve anlamı en doğru biçimde aktarmak için başvurduğu sistematik ve bilinçli uygulamalardır. Mine Yazıcı (2007), çeviri stratejilerini hem dilsel hem de bilişsel bir edinim süreci olarak değerlendirmiş; özellikle yazılı çeviri bağlamında bu stratejilerin, bireyin dilsel farkındalığını derinleştiren, anlamı yeniden yapılandırma ve metni dönüştürme becerilerini geliştiren araçlar olduğunu vurgulamıştır.

Yazıcı'nın yaklaşımı, çeviriyi yalnızca bir dilsel aktarım değil; aynı zamanda öğrenen bireyin zihinsel süreçlerini aktive eden, üstbilişsel farkındalığını geliştiren bir eğitimsel faaliyet olarak tanımlar. Bu bağlamda çeviri stratejileri, öğrencilere yalnızca kelime ve yapı öğretmekle kalmaz; metni anlamlandırma, bağlamı analiz etme ve yeniden üretme gibi ileri düzey düşünme becerileri kazandırır (Yazıcı, 2007, ss. 123–125). Bu yönüyle çeviri, dil öğretiminde üretici ve bilinçlendirici bir araç olarak işlev görür; bireyin yazılı anlatım becerilerinde hem biçimsel hem anlamsal kontrol düzeyini artırır.

Yazıcı (2007, ss. 31–39), *Yazılı Çeviri Edinci* adlı eserinde, çeviri stratejilerinin çoğu zaman dillerin yapısal ve anlamsal özelliklerine göre örtüşebileceğini belirtmiş; ancak farklı çeviri geleneklerinin (örneğin Alman işlevselciliği, Kanada'daki iki dillilik modeli veya Amerikan pragmatik yaklaşımı) bu stratejileri farklı terminolojik çerçeveler içinde değerlendirdiğini de ifade etmiştir. Yazıcı, bu çeşitliliğin bir zayıflık değil, çeviri kuramlarının kültürel çeşitliliğe ve metinsel işlevlere duyarlılığının bir göstergesi olduğunu ileri sürer. Bu görüş, aynı zamanda Toury'nin Erek Odaklı yaklaşımıyla da örtüşmektedir; çünkü her çeviri eylemi, belirli bir kültürel bağlam ve işlevsel beklenti içinde şekillenmektedir. Yazıcı'nın yaklaşımı, özellikle çeviri eğitimi alanında, öğrencilerin çeviri tercihlerini bilinçli kılma ve çeviri sürecine üstbilişsel farkındalık kazandırma açısından işlevsel bir çerçeve sunar. Günümüzde, yazılı anlatım becerilerinin geliştirilmesinde çeviri stratejilerinin bu şekilde yapılandırılmış biçimde öğretilmesi, çeviri pedagojisinde disiplinler arası bir yönelim olarak öne çıkmaktadır (Tiseli, 2022; Schaffner, 2021).

Bu kuramsal arka plana dayanarak Yazıcı, kendi pedagojik deneyimi ve teorik birikimi doğrultusunda özgün bir strateji sınıflandırması önermiştir. Bunlar:

- a) Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri Stratejileri (Ödünçleme, Somutlaştırma, Üstanlı/Altanlı Çeviri, Türetme, Telafi, Çıkarım),
- b) Tümce ve Metin Düzeyinde Anlamsal ve Edimsel Çeviri Stratejileri,
- c) Edimsel Çeviri Stratejileri (Yer Değiştirme, Açıklama, Uyarılma, Standartlaştırma, Perspektif Kaydırma, Açıklamalı Çeviri, Yabancılaştırma/Yerelleştirme, Daraltma/Genişletme). Bu kapsamda araştırmada analizlerde kullanılacak yalnızca Sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejileri ve Edimsel çeviri stratejileri detaylı şekilde açıklanacaktır.

Yazıcı'nın (2007) çeviri stratejileri sınıflandırması, dil öğretiminde çevirinin pedagojik rolünü temel alan özgün bir yaklaşımdır. Aşağıda, yazarın tanımladığı stratejiler iki ana başlık altında sunulmaktadır: (A) Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri Stratejileri ve (B) Edimsel Çeviri Stratejileri. Bu stratejiler, çalışmada incelenen çeviri örneklerinin değerlendirilmesinde kuramsal bir zemin oluşturmak amacıyla kullanılmıştır.

A. Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri Stratejileri

Ödünçleme stratejisi, çeviri sürecinde çevirmenin, kaynak dildeki bir sözcüğü ya da ifadeyi hedef dile doğrudan aktararak anlamı korumayı amaçladığı bir yöntemdir. Bu strateji iki biçimde uygulanır: doğrudan aktarım, yani kelimenin yapısal veya anlamsal değişikliğe uğramadan hedef dile geçirilmesi;

öykünme (calque) ise ifadenin yapısal olarak çözülüp kelime kelime çevrilmesidir (Yazıcı, 2005; Yazıcı, 2007).

Somutlaştırma stratejisi, çevirmenin kaynak metindeki soyut veya genel kavramları hedef dilde daha somut ve anlaşılır ifadelerle dönüştürerek okuyucunun kavrayışını kolaylaştırmayı hedeflediği bir yöntemdir (Yazıcı, 2007).

Üstanlamlı çeviri stratejisi, çevirmenin kaynak dildeki alt anlamlı bir kavramı daha genel bir ifadeyle çevirmesini içerirken; altanlamlı çeviri stratejisi ise genel bir kavramı daha özel bir ifadeyle karşılamayı hedefler (Dickins vd., 2002, s. 56).

Türetme stratejisi, çevirmenin kaynak dilde mevcut olmayan veya hedef dilde doğrudan karşılığı bulunmayan kavramlar için, hedef dilin morfolojik ve sözdizimsel kurallarına uygun yeni terimler veya ifadeler üretmesini içerir (Yazıcı, 2007).

Telafi stratejisi, çevirmenin çevrilemeyen bir sözcük veya ifadeyi hedef metnin ilerleyen bölümlerinde tipografik özellikler kullanarak (örneğin italik ya da koyu harflerle) vurgulaması yöntemidir (Fawcett, 1997, s. 31–33).

Çıkarım stratejisi, çevirmenin kaynak metindeki bir ifadenin doğrudan karşılığını bulamadığında, bağlam ve genel anlamdan yola çıkarak uygun bir hedef dil karşılığı üretmesini içerir (Yazıcı, 2007).

B. Edimsel Çeviri Stratejileri

Yer değiştirme stratejisi, çevirmenin kaynak metindeki sözcüklerin veya yapıların dilbilgisel ya da sözdizimsel kategorilerini hedef dilin kurallarına uygun şekilde yeniden düzenlemesini sağlar (Yazıcı, 2007).

Açıklama stratejisi, çevirmenin kaynak metinde açıkça belirtilmeyen ancak bağlamdan veya hedef kültür bilgisinden yola çıkarak ek açıklamalarla anlamı desteklemesini amaçlar (Boztaş & Yener, 2005, s. 7).

Uyarlama stratejisi, çevirmenin metni hedef kültüre uygun biçimde yeniden yapılandırarak okuyucunun anlayışını kolaylaştırmayı hedeflediği bir yöntemdir (Yazıcı, 2007).

Standartlaştırma stratejisi, çevirmenin kaynak metindeki toplumsal, yöresel ve zamana bağlı dil farklılıklarını göz ardı ederek, ölçünlü ve dilbilgisel kurallara uygun bir dille çeviri yapmasını içerir (Yalçın, 2005, s. 112; Yazıcı, 2007).

Perspektif kaydırma stratejisi, çevirmenin deyim, slogan, argo gibi kalıplaşmış ifadeleri hedef dildeki karşılıklarıyla yeniden düzgüleştirme yoluyla aktarmasını amaçlar (Yazıcı, 2007, s. 38).

Açıklamalı çeviri stratejisi, çevirmenin hedef okuyucunun metni daha iyi anlayabilmesi için kültürel, tarihsel veya teknik unsurları dipnot, parantez içi bilgi gibi yollarla açıklamasıdır (Yazıcı, 2007). Yabancılaştırma stratejisi, çevirmenin kaynak kültüre ait dilsel ve kültürel unsurları hedef metinde mümkün olduğunca koruyarak hedef okuyucuda farkındalık yaratmasını amaçlar (Suçin, 2007). Yerelleştirme stratejisi, çevirmenin hedef kültüre ait öğeleri çeviri metnine dahil ederek hedef okuyucunun metni daha yakın ve tanıdık bulmasını sağlamaya çalıştığı bir yöntemdir (Dickins vd., 2002, s. 32).

Daraltma stratejisi, çevirmenin hedef kültürün ya da işverenin taleplerine göre kaynak metni özetlemesi ya da belirli bölümlerini çıkarması sürecidir (Yazıcı, 2007, s. 38).

Genişletme stratejisi ise çevirmenin kaynak metinde bulunmayan ancak hedef dil okuyucusunun anlamasını destekleyecek ek bilgileri metne dahil etmesidir (Yazıcı, 2007, s. 39; Gürçağlar, 2021, s. 48).

Eser Hakkında Bilgi

Bu çalışmanın odak noktasını, Fransız yazar Alphonse Daudet'in 1869 yılında yayımlanan *Değirmenimden Mektuplar (Lettres de mon moulin)* adlı eseri içerisinde yer alan *Cornille Usta'nın Sırrı (Le Secret de maître Cornille)* adlı kısa öykü oluşturmaktadır. Daudet, bu eserinde Provençal kırsal yaşamını yalın ve duygu yüklü bir anlatımla betimleyerek geleneksel değerlerin modernleşme süreciyle nasıl çatıştığını edebi bir bakışla ele alır. *Cornille Usta'nın Sırrı* adlı öykü, değirmencilik mesleğinin endüstriyel dönüşüm karşısında nasıl itibar kaybettiğini konu edinir. Hikâyenin başkahramanı olan Cornille Usta, sanayileşmenin getirdiği bu değişimi kabullenmeyerek geleneksel mesleğine tutunur ve yoksulluğunu gururla gizleyerek onurunu korumaya çalışır. Bu bireysel direniş, yalnızca bir ustanın kişisel hikâyesi olmaktan öte, toplumun geçirmekte olduğu yapısal dönüşümlerin sembolik bir temsiline dönüşür. Söz konusu metin, geleneksel mesleklerin çözülüşü, kırsal kültürün değişimi ve toplumsal onur gibi temaları işlerken, aynı zamanda Fransız taşrasının dilsel ve kültürel özelliklerini de barındırır. Bu yönleriyle eser, yalnızca edebi değil aynı zamanda sosyokültürel bağlamda da çeviri çalışmalarında dikkate değer bir örnek sunar. Metnin yerel söyleyiş biçimleri, deyimler ve anlatı tarzı, çeviri sürecinde çevirmenlerin farklı stratejiler benimsemesine neden olmuş ve sadakat-yeniden yaratım dengesi açısından anlamlı bir zemin oluşturmuştur (Daudet, 1869).

YÖNTEM

Araştırmalarda kullanılan ve veri toplama sürecinde uygulanan örnekleme yöntemleri, araştırmanın bilimsel niteliğini doğrudan etkileyen temel faktörlerden biridir. Bu yöntemler yalnızca verilerin toplanma şeklini değil, aynı zamanda bu verilerin genellenebilirliğini ve yorumlanabilirliğini de belirler. Örnekleme stratejisi ne kadar sistemli ve uygun şekilde seçilirse, elde edilen bulguların genel kitleye uyarlanabilirliği de o ölçüde güçlü olur. Bu bağlamda, nitel bir araştırma modeliyle yürütülen çalışmada, doküman incelemesi sürecinde basit rastgele örnekleme yöntemi tercih edilmiştir.

Basit rastgele örnekleme yöntemi, toplum içindeki her bir üyenin eşit bir olasılıkla seçildiği bir örnekleme stratejisidir (Baltacı, 2018, s. 239). Bu yöntem, evrendeki her bireyin örnekleme dahil edilme şansının eşit olduğu bir yapıyı ifade eder. Yani, araştırmanın hedef kitlesinde yer alan her birey tamamen rastlantısal bir biçimde ve önyargıdan bağımsız olarak tarama modeliyle seçilmiştir. Bu durum, betimsel nitelik taşıyan örneklemin temsil gücünü artırarak, araştırma bulgularının genellenebilirliğini güçlendirmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmada tercih edilen basit rastgele örnekleme yöntemi, hem örnekleme yanlılığını en aza indirmek hem de araştırma sonuçlarının evrensel geçerliliğini artırmak amacıyla bilinçli olarak seçilmiştir. Bu yöntem, istatistiksel analizlerin doğruluğunu artırırken, araştırmanın bilimsel tutarlılığına da önemli bir katkı sunar.

Bu çalışmada, Alphonse Daudet'in kısa hikâyelerden oluşan *Değirmenimden Mektuplar* adlı eserinde yer alan *Cornille Usta'nın Sırrı* başlıklı hikâyenin çevirileri analiz edilmiştir. Kaynak dili Fransızca olan metinden rastgele seçilen ifadelerin üç farklı Türkçe çevirisi, çevirmenlerin çeviri sürecinde yol gösterici olan strateji tercihleri doğrultusunda, Mine Yazıcı'nın *Yazılı Çeviri Edinci* adlı eserinde belirttiği çeviri stratejileri çerçevesinde incelenmiştir.

Çevirmen kararları, yalnızca şu stratejilerle sınırlı tutulmuştur:

- Sözcüğe Sözcüğüne Çeviri Stratejileri: Ödünçleme, Somutlaştırma, Üstünlümlü/Altınlımlı Çeviri, Türetme, Telafi, Çıkarım
- Edimsel Çeviri Stratejileri: Yer Değiştirme, Açıklama, Uyarılma, Standartlaştırma, Perspektif Kaydırma, Açıklamalı Çeviri, Yabancılaştırma/Yerelleştirme, Daraltma/Genişletme

Ayrıca bu çeviri örnekleri, Toury'nin Hedef Odaklı Kuramı çerçevesinde analiz edilmiştir. Toury'nin "öncül" kavramlarından "yeterlilik", kaynak metne sadıklığı ifade ederken; "kabul edilebilirlik" hedef dilin ilke ve kurallarına uygunluk anlamına gelmektedir. Çeviri örneklerinin ne derece kaynak metne sadık kaldığı ve ne şekilde hedef dile aktarıldığı, bu kuram bağlamında değerlendirilmiştir. Bu analiz,

mevcut eserden belirli örnek cümleler seçilerek gerçekleştirilmiş olup elde edilen bulgular ve yapılan yorumlar, yalnızca bu sınırlı örneklem çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Çalışmada analiz edilen kaynak metin ve çeviri örnekleri aşağıda belirtilmiştir:

KM (Kaynak Metin): Alphonse Daudet (2014). *Lettres de mon moulin*. Livre de Poche Jeunesse.

Ç1 (Çeviri 1): Çev. Sonat Kaya (2006). *Değirmenimden Mektuplar*. Bordo Siyah Yayınları.

Ç2 (Çeviri 2): Çev. Sabri Esat Siyavuşgil (2017). *Değirmenimden Mektuplar*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Ç3 (Çeviri 3): Çev. Yıldız Fakıoğlu Gökdoğan (2023). *Değirmenimden Mektuplar*. Ötüken Neşriyat.

Çalışmada incelenen kaynak metin ve çeviri örnekleri PDF formatında temin edilmiştir. Bu belgeler, ilgili eserlerin basılı sürümlerinin dijitalleştirilmiş hâlleridir. Ancak kullanılan PDF dosyalarının sayfa numaralandırmaları, basılı kitapların fiziksel sayfa yapısıyla birebir örtüşmediğinden, alıntılarda sayfa numarası verilmemiştir. Bu durum, alıntıların bağlam içinde değerlendirilmesini kısıtlamamakta, ancak teknik bir sınırlılık olarak not edilmiştir.

KAYNAK METİN VE TÜRKÇE ÇEVİRİ ÖRNEKLERİNİN ÇÖZÜMLEMELERİ

Aşağıda, Alphonse Daudet'in *Değirmenimden Mektuplar* eserinden kaynak metin olarak seçilen *Cornille Usta'nın Sırrı* hikâyesi ile üç farklı Türkçe çeviri örneği karşılaştırmalı olarak sunulmakta ve analiz edilmektedir.

1. KM: Francet Mamaï, un vieux joueur de fifre, qui vient de temps en temps faire la veillée chez moi, en buvant du vin cuit, m'a raconté l'autre soir un petit drame de village dont mon moulin a été témoin il y a quelque vingt ans. Le récit du bonhomme m'a touché, et je vais essayer de vous le redire tel que je l'ai entendu.

Ç1: *Eski bir fifre çalgıcısı olan Francet Mamaï, arada bir sıcak şarap içmeye gelip bende kalırdı. Geçen akşam, yirmi yıl kadar önce benim değirmende yaşanan küçük bir köy dramını anlattı. Adamcağızın hikâyesi beni fazlasıyla duygulandırdı, ben de bunu size olduğu gibi aktarmaya çalışacağım.*

Ç2: Ara sıra, geceleri bizde şarap içerek vakit geçiren Francet Mamaï yok mu? *Hani canım, şu yaşlı fifreci! İşte o...* Geçen akşam, yirmi yıl önce bizim değirmende geçen küçük bir köy faciasını anlattı. *Adamın öyküsü bana öyle dokundu ki, ben de size duyduklarımı olduğu gibi anlatmak istiyorum:*

Ç3: Ara sıra bana akşam oturmasına gelen *eski fifreci* Francet Mamaï, geçen akşam birlikte pişmiş şarap içerken yirmi yıl önce değirmenimde geçen bir köy dramından bahsetti. *Bu adamın anlattıkları resmen içime işledi, onun anlattığı şekliyle paylaşmaya çalışacağım sizlerle.*

Kaynak metinde geçen *fifre* çalgısı küçük ve tiz sesli bir nefesli çalgıdır; genellikle askerî bandolarda veya geleneksel müziklerde kullanılır. Flüte benzese de daha ince ve yüksek seslidir. Saraç (2009, s. 602) ise “1. *çığırma*, 2. *fifre*” olarak tanımlar. Ayrıca *vieux* sıfatı hem *eski* hem de *yaşlı* anlamlarını ifade etmektedir. Kaynak metindeki *un vieux joueur de fifre* betimleme sıfatı Ç1’de *eski bir fifre çalgıcısı* şeklinde sözcüğü sözcüğüne, bire bir çeviri stratejisi ile erek metne çevrilmiştir. Diğer ifade *bonhomme* ise *adamcağız* şeklinde yerleştirilerek erek metne aktarılmıştır ayrıca *fazlasıyla* zarfı da erek metne eklenmiştir. Bu bağlamda çevirmenin daha çok edimsel çeviri stratejilerini tercih ettiğinin belirtebiliriz. Ç2’de genel olarak çevirmenin kaynak metnin dizgesinden uzaklaşıp serbest bir çeviri benimsediğini söyleyebiliriz. Ayrıca kaynak metinde tek cümle olan ifade dilbilgisel olarak yeniden düzgüleştirilerek yer değiştirme stratejisine başvurulmuştur. *Hani canım, şu ifadeleri ile erek metne eklenerek uyarlanmıştır. Çevirmen erek dil okuruna yakın olmayı tercih etmiştir. Diğer yandan jouer- çalgıcı kelimesi erek metinden çıkarma stratejisi tercih edilerek çıkarılmıştır. Adamın öyküsü bana öyle dokundu* şeklindeki çeviri tercihiyle kaynak metinde verilmek istenen ileti, benzer eşdeğerlikte erek metinde anlam bulmuştur. Çevirmen genel olarak edimsel çeviri stratejileri ön planda tutmuştur. Ç3’te

de *jouer* ifadesi çıkarma stratejisi kullanılarak erek metne çevrilmemiştir. *Bu adamın anlattıkları resmen içime işledi*, şeklinde çevirisiyle çevirmen erek dil okuruna yakın olmayı tercih ederek yerelleştirme stratejisini kullanmıştır. Bu bağlamda edimsel çeviri stratejileri ön planda tutulmuştur.

2. KM: *Notre pays, mon bon monsieur, n'a pas toujours été un endroit mort et sans refrains comme il est aujourd'hui.*

Ç1: *Efendim, eskiden yöremiz şimdi olduğu gibi ölü, isimsiz bir yer değildi.*

Ç2: *Ah efendim, bizim memleket, eskiden bugünkü gibi ölü, sesi kısılmış bir yer değildi.*

Ç3: *"Beyefendiciğim, bu diyarlar şimdiki gibi durgun, adı sanı bilinmeyen bir yer değildi."*

Kaynak metinde, hikâyede, yaşadıkları yerdeki değirmen olayı anlatılmaktadır. Bu sebepten kaynak dildeki *notre pays* ifadesi sözlük anlamıyla *ülkemiz* anlamına gelse de burada kast edilen o halkın yaşadığı küçük bir yerleşim yeridir. Bu bağlamda Ç1'de çevirmen kaynak metindeki ifadeyi erek metne alt anlamlı çeviri stratejisini kullanarak *yöremiz* şeklinde erek dile yakın anlamda çevirmiştir. Kaynak metindeki *mon bon monsieur* hitap sözcüğü de benzer şekilde yerelleştirilerek *efendim* olarak hedef dile yakınlık gözetilerek aktarılmıştır. *N'a pas toujours été un endroit mort* ifadesi sözcüğü sözcüğüne stratejisi ile aktarılmıştır ve *et* (ve) bağlacı çıkarma stratejisi ile çıkarılarak cümle virgülle bağlı cümle halini almıştır. Kaynak metindeki anlam genel olarak söz konusu çeviri örneğinde eşdeğer anlam taşımaktadır. Ayrıca çevirmen *sans refrains comme il est aujourd'hui* ifadesinde çıkarım stratejisine başvurarak tüm cümleyi *efendim, eskiden yöremiz şimdi olduğu gibi ölü, isimsiz bir yer değildi* şeklinde daha çok sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisini benimseyerek yeterli çeviriler yapmıştır. Ç2'de ise *sans refrains* ifadesi uyarlama stratejisi benimsenerek *sesi kısılmış* olarak erek dile uyarlanmıştır. Çeviri örneğinde virgülle bağlı cümle tercih edilmiştir. Ç3 örneğinde çevirmen *sans refrains* ifadesini erek dile, Ç2 örneğinde olduğu gibi, uyarlama stratejisini tercih ederek çevirmiştir. Kaynak metindeki *Notre pays, mon bon monsieur, n'a pas toujours été un endroit mort et sans refrains comme il est aujourd'hui*, cümlesi *Beyefendiciğim, bu diyarlar şimdiki gibi durgun, adı sanı bilinmeyen bir yer değildi*, olarak çevrilerek genel olarak yoğun şekilde yerelleştirme çeviri stratejisi ile kaynak dilin kültürel alışkanlıklarına uygun bir biçimde çevrilmiştir. Hem Ç2'de hem de Ç3'te edimsel çeviri stratejilerinin ön planda olduğunu ifade edebiliriz.

3. KM: *Moi, j'apportais mon fifre, et jusqu'à la noire nuit on dansait des farandoles.*

Ç1: Ben de fifremi getirirdim, hava zifiri karanlık oluncaya kadar *farandol dansı* yapardık.

Ç2: Ben de fifremi getirirdim; gece oluncaya dek *dans* edilirdi.

Ç3: Ben de fifremi götürürdüm, gece geç saatlere kadar *el ele tutuşur farandole oynardık*.

Kaynak metinde geçen *farandole dansı* el ele tutuşarak oynanana bir Güney Fransa dansıdır (Saraç, s. 588). Genellikle uzun bir insan zinciri şeklinde, katılımcıların el ele tutuşarak ya da omuzlara tutunarak daire veya yılan gibi kıvrılarak dans ettiği hızlı ve tempolu bir halk dansıdır. Ç1'de çevirmen bu kültürel ögeyi birebir, sözcüğü sözcüğüne *farandol dansı* olarak çevirmiş ama aynı zamanda kaynak dilde daha anlaşılır olsun diye dipnot ile açıklamada bulunmuştur. Bu bağlamda çevirmenin edimsel çeviri stratejisini benimsediğini ifade edebiliriz. Ç2'de ise sadece *dans* şeklinde herhangi bir kültürel öge detayında bulunulmadan *farandol* sözcüğü çıkarma stratejisi ile çıkarılarak erek dile aktarılmamıştır. Bu bağlamda çevirmen kültürel farklılığı göz ardı ederek anlamı sadeleştirerek standartlaştırma çeviri stratejisini tercih etmiştir. Böylece çevirmenin çevirmen edimsel çeviri stratejisini ön planda tutmuştur. Ç3'te çevirmen *el ele tutuşur farandole oynardık* olarak *farandole* şeklinde kaynak dilde, Fransızcada, birebir yazıldığı gibi ödüncleme stratejisiyle erek dile çevirmiştir. Burada sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejilerinden tercih edilmiştir. Ayrıca nasıl oynandığına dair *el ele tutuşur* ifadesini ekleme stratejisiyle açıklayarak erek metne ilave etmiştir.

4. KM: *Tout beau, tout nouveau!*

Ç1: *Çok güzel, yepyeni bir fabrika!*

Ç2: *Bilirsiniz ya, eskinin alıcısı olmaz, derler.*

Ç3: *Taze bardağın suyu soğuk olur, derler.*

Kaynak metindeki deyim Ç1’de kaynak dile yakın olarak *çok güzel, yepyeni* şeklinde birebir, sözcüğü sözcüğüne çevrilmiştir. Ç2’de ise çevirmen ifadeyi erek dilde daha anlaşılır kılmak için yerelleştirme çeviri stratejisini tercih edip *bilirsiniz ya, eskinin alıcısı olmaz* deyimiyile erek dile aktarmıştır. Ç3 örneği de *bilirsiniz ya, eskinin alıcısı olmaz* olarak deyimini yerleştirip erek dilde işlevsel eşdeğerlik bütünlüğü sağlayacak şekilde çevirmiştir. Ç2 ve Ç3 çevirmenlerinin edimsel çeviri stratejisini benimsediği görülmektedir.

5. KM: « *N’allez pas là-bas, disait-il ; ces brigands-là, pour faire le pain, se servent de la vapeur, qui est une invention du diable, tandis que moi je travaille avec le mistral et la tramontane, qui sont la respiration du bon Dieu... »*

Ç1: “Gitmeyin oraya!” diyordu. “Bu haydutlar, *ekmek yapmak için* buhar kullanıyorlar, bu şeytanın icadıdır, oysa ben İyi Tanrı’nın nefesi olan *karayel ve yıldız yelini* kullanıyorum.”

Ç2: “Sakin ha, oraya gitmeyin,” diyordu, “Bu haydutlar, *un yapmak için* buhar kullanıyor. Buhar şeytan işidir. Ama ben *poyrazla, mistralle* çalışırım. Poyrazla mistral, Tanrı’nın soluğudur...”

Ç3: ‘Gitmeyin oraya’ dedi. ‘Bu haydutlar, *ekmek yapmak için* şeytan icadı buharı kullanıyorlar. Benim değirmenimin kanatları ise Tanrının soluğu *karayel ve yıldızıyle* döner’.

Kaynak metinde geçen *le mistral* ve *la tramontane* ifadeleri, Fransızca’da Güney Fransa’ya özgü coğrafi rüzgâr adlarıdır. Ç1’de bu ifadeler *karayel ve yıldız yeli* olarak çevrilmiştir. İlk bakışta yerelleştirme stratejisi gibi görünse de bu karşılıklar Türkçede meteoroloji terminolojisinde karşılığı olan terimlerdir. Bu nedenle burada tercih edilen strateji terimsel eşdeğerliktir. Çevirmen, hedef dilde yerleşik olan bilimsel karşılıkları kullanarak hedef metnin doğruluğunu ve terminolojik tutarlılığını sağlamıştır. Çevirmen edimsel çeviri stratejisini ön planda tutmuştur. Ç2 örneğinde ise hem yabancılaştırma hem de yerileştirme çeviri stratejileri kullanılmıştır. Çevirmen *mistral* sözcüğünü kaynak dilden olduğu gibi ödünç alarak yabancılaştırma stratejisini tercih ederken diğer yandan *tramontane* sözcüğünü *poyraz* olarak erek dil okurunun anlayacağı şekilde çevirmiştir. Ayrıca kaynak metinde yer alan *pour faire le pain* yani *ekmek yapmak için* ifadesi *un yapmak* olarak yorumlanarak kısmi anlam kaymasına yol açmıştır. Söz konusu ifade diğer çeviri örneklerinde birebir çevrilmiştir. Ç3’te de ilk çeviri örneğinde olduğu gibi ifadeler *karayel ve yıldız yeli* şeklinde yerelleştirme stratejisine başvurularak çevrilmiştir. Genel olarak çeviri işlemlerinde edimsel çeviri stratejileri benimsenmiştir.

6. KM: *Dans le pays on pensait que le vieux meunier, en renvoyant Vivette, avait agi par avarice;...*

Ç1: Yörede herkes, ihtiyar değirmencinin Vivette’i *cimriliği nedeniyle* gönderdiğini düşünüyordu.

Ç2: Memlekette herkes, yaşlı değirmencinin, *eli sıkılıktan* Vivette’i kapı dışarı ettiğini sanıyordu.

Ç3: Yöre halkı, Vivette’i yanından göndererek yaşlı değirmencinin *pintilik ettiğini düşünüyordu*.

Kaynak metindeki *par avarice* cümlesi Ç1 örneğinde *cimriliği nedeniyle* şeklinde anlamsal eşdeğerlik korunarak erek metne birebir aktarılmıştır. Kaynak metne daha yakın bir çeviri olduğunu ifade edebiliriz. Bu bağlamda sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejileri benimsenmiştir. Ç2’de *eli sıkılıktan* olarak erek metne çevrilerek erek dilde yerelleştirerek daha kültürel bir anlamda çeviri işlemi gerçekleşmiştir. Çevirmen edimsel çeviri stratejisini ön planda tutmuştur. Ç3 örneğinde ise *pintilik ettiğini düşünüyordu* şeklinde yorumlanarak erek metne uyarlanmıştır. Böylece çevirmenin edimsel çeviri stratejilerine başvurduğu görülmüştür.

7. KM: On trouvait très mal aussi qu'un homme du renom de maître Cornille, et qui, jusque-là, s'était respecté, s'en allât maintenant par les rues comme un vrai bohémien, pieds nus, le bonnet troué, la taillole en lambeaux...

Ç1: Ayrıca, Cornille Usta gibi tanınmış ve şimdiye kadar saygı görmüş bir adamın, *gerçek bir Çingene gibi* yalınayak, başında delik bir külâh, kemeri paramparça bir halde sokaklarda dolaşması hiç de hoş karşılanmıyordu.

Ç2: Sonra Cornille Usta gibi tanınmış, o zamana dek herkesin saydığı bir adamın, yalınayak, başında delik deşik bir külâh, sırtında lime lime bir ceket, sokaklarda dolaşması, hiç de hoşla gitmiyordu...

Ç3: Yöre halkının hoş karşılamadığı bir başka şey ise Cornille Usta olarak şanı yü- rüyen, sayılan sevilen bu adamın delik deşik beresi, lime lime olmuş kemeriyle sokaklarda yalınayak dolaşıyor olmasıdır.

Kaynak metinde yer alan *comme un vrai bohémien* ifadesinde *bohémien* kelimesinin tarihsel kökeni ve anlamı başlangıçta Çekya'daki Bohemya bölgesinden gelen insanlar için kullanılmıştır. Zamanla, bu terim Avrupa'da göçebe yaşam tarzını benimseyen Çingenelerle ilişkilendirilmiş ve Fransızca'da "*çingene*" anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Ayrıca 19. yüzyılda, zamanla, özellikle Paris'te, toplumun geleneksel normlarına uymayan, özgür ruhlu sanatçıları, bireyleri tanımlamak için kullanılmaya başlanmıştır. (Saraç, s. 164) "1. Bohemyalı" ve "2. Çingene" olarak tanımlamaktadır. Ç1 örneğinde kaynak metindeki anlam erek dilde de benzer eşdeğerlikte verilmiştir. Diğer çeviri örnekleri Ç2 ve Ç3'te ise bu ifade çıkarma stratejisi tercih edilerek erek metinden çıkarılmıştır. Kaynak metindeki *la taillole* genellikle taşrada giyilen bel çevresine sarılan geleneksel kumaş kuşak anlamına gelmektedir. Ç1 ve Ç3'te genel anlamda *kemer* olarak çevrilmiştir. Yerelleştirme stratejisine başvurularak erek dil okurunda işlevsel eşdeğerlik sağlanmıştır. Bu bağlamda edimsel çeviri stratejisinin ön planda olduğunu ifade edebiliriz. Ç2'te ise çevirmen *ceket* olarak çevirerek yanlış bir çeviri işlemi gerçekleştirmiştir.

8. KM: Tout cela sentait le mystère et faisait beaucoup jaser le monde.

Ç1: Bütün bunlar insanlara gizemli geliyor ve *dedikodulara neden oluyordu*.

Ç2: Bütün bunlar, halka gizemli geliyor ve *herkesin çenesini yoruyordu*.

Ç3: Bütün bunlar işin gizemini daha da artırıyor, yaşlı adam *milletin diline dolanmıştı*.

Kaynak metinde yer alan *jaser le monde* deyimini *dedikodu yapmak* anlamına gelmektedir. Ç1'de çevirmen kaynak dildeki anlamı benzer şekilde erek dilde anlaşılabilecek şekilde açıklamıştır. Sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi tercih edilmiştir. Ç2 örneğinde ise çevirmen *çenesini yoruyordu* olarak erek dil okuruna daha yakın olmak adına, kaynak dildeki deyim yerelleştirme stratejisini ön planda tutarak çevirmiştir. Böylelikle kültürel uyum sağlanmıştır. Bu bağlamda edimsel çeviri stratejisine başvurulmuştur. Ç3'te ise çevirmen *milletin diline dolanmıştı* deyimini tercih ederek kaynak dildeki deyim erek dile uyarılma stratejisi ile çevirmiştir. Böylece çevirmen tarafından edimsel çeviri stratejisi ön planda tutulmuştur.

9. KM: En faisant danser la jeunesse avec mon fifre, je m'aperçus un beau jour que l'aîné de mes garçons et la petite Vivette s'étaient rendus amoureux l'un de l'autre.

Ç1: Güzel bir günde, *yörenin gençlerini* fifre çalarak dans ettirirken, oğullarımdan büyüğü ile *Vivette'in* birbirlerine âşık olduklarını fark ettim.

Ç2: *Genç kızlarla delikanlıları* fifre çalarak dans ettirip dururken, bir gün, bizim oğlanların büyüğüyle *Vivette'ciğin birbirlerine abayı yaktıklarını* anladım.

Ç3: Bir gün *gençleri* fifrele oynatırken, benim en büyük oğlanla *küçük Vivette'in* birbirlerine âşık olduklarını fark ettim.

Kaynak metinde yer alan *la jeunesse* yani *gençler* ifadesi Ç1’de *yörenin* sözcüğünün ilave edilmesiyle ile *yörenin gençleri* şeklinde ekleme stratejisine başvurulmuş yorumlanmıştır. Ayrıca *petite Vivette* ifadesinde *petite* sıfatı sıfatı çıkarma stratejisi tercih edilerek erek metne metinden çıkarılmıştır. Diğer ifade *s’étaient rendus amoureux l’un de l’autre* kaynak dile sadık kalınarak birebir çeviri stratejisiyle *birbirlerine âşık olmak* şeklinde çevrilmiştir. Ç2 örneğinde ise *la jeunesse* sözcüğü *genç kızlarla delikanlılar* olarak uyarlama stratejisi ön planda tutularak erek metne anlamda genişlettilme yapılarak aktarılmıştır. Diğer ifade *petite Vivette* ise yerelleştirme ile erek dilde sık kullanılan sevgi katma anlamında *Vivette’ciğin* olarak çevrilmiştir. Ayrıca çevirmen *abayı yakmak* deyimini tercih ederek erek dile özgü bir ifade ile anlamı yerelleştirmiştir. Bu bağlamda genel olarak edimsel çeviri stratejileri benimsendiğini ifade edebiliriz. Ç3’te ise *la jeunesse* sözcüğü sözcüğüne *gençler* olarak erek metne çevrilmiştir. Aynı şekilde *petite Vivette* de birebir *küçük Vivette* olarak çevrilmiştir. Diğer ifade *âşık olmak* deyimini ile birebir erek metne çevrilmiştir. Kaynak metne sadık kalınarak yapılan çeviri örneğinde çevirmen tarafından sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejileri ön planda tutulmuştur.

10. KM: *Seulement, comme nos amoureux avaient souvent occasion d’être ensemble, je voulus...*

Ç1: Yalnız, *bizim âşıklar* her anı birlikte geçirdiklerinden,...

Ç2: Yalnız, *bizim sevdalılar*, birbirlerini pek sık gördükleri için,...

Ç3: Sadece, *çifte kumrular* sık sık bir araya geldikleri için...

Kaynak metindeki *nos amoureux* yani *bizim âşıklar* sözcüğü Ç1’de sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi tercih edilerek erek metne aktarılmıştır. Kaynak metne sadıklık söz konusudur. Ç2’de ise çevirmen *bizim sevdalılar* şeklinde ifadeyi erek dile yakın olmayı tercih ederek yerelleştirme stratejisine başvurmuştur. Ç3 örneğinde de benzer şekilde erek dilde sevgililer için kullanılan ifade *çifte kumrular* tercih edilerek yerelleştirme stratejisi kullanılmıştır. Bu bağlamda Ç2 ve Ç3 örneklerinde edimsel çeviri stratejileri ön planda tutulmuştur.

11. KM: *J’eus le cœur crevé de les entendre... Sans perdre une minute, je courus chez les voisins, je leur dis la chose en deux mots, ...*

Ç1: Onları dinlerken *içim parçalandı*... Bir dakika bile kaybetmeden komşulara koştum, *onlara durumu iki sözle açıkladım*...

Ç2: Onları dinledikçe, *yüreğim parçalanacak gibi oluyordu*. Hemen, dakika geçirmeden, komşulara koştum ve onlara, iki sözle konuyu anlattım.

Ç3: *Yüreğim burkuldu* onları dinlerken... Kaybedecek bir dakika bile yoktu, hemen komşulara gittim. *Hızlıca anlattım olanları, ...*

Kaynak metinde yer alan ifadeler Ç1’de *le cœur crevé* erek metne *içim parçalandı* ve *je leur dis la chose en deux mots* erek dile *iki sözle açıkladım* olarak kaynak dile sadık kalınarak sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi ön planda tutularak yapılmıştır. Ç2 örneğinde ise *J’eus le cœur crevé* ifadesi erek metne uyarlama stratejisi ile *yüreğim parçalanacak gibi oluyordu* şeklinde çevrilmiştir. Ayrıca diğer ifade *je leur dis la chose en deux mots* erek metne daha açıklamalı bir şekilde çevrilmiştir. Bu bağlamda genel olarak çevirmenin edimsel çeviri stratejilerini benimsediğini belirtebiliriz. Ç3’te kaynak metindeki *J’eus le cœur crevé* erek metne yerelleştirme stratejisi benimsenerek *Yüreğim burkuldu* olarak deyim olarak çevrilmiştir. Ayrıca diğer ifade *hızlıca anlattım olanları* şeklinde uyarlama çeviri stratejisi tercih edilerek erek metne aktarılmıştır. Böylece söz konusu çeviri örneğinde de edimsel çeviri stratejisi ön planda tutulmuştur.

12. KM: *Sitôt dit, sitôt fait.*

Ç1: *Kararımızı verdiğimiz anda da uyguladık.*

Ç2: *Dediğimizi de hemen yaptık.*

Ç3: *Laf ağızdan çıkmıştı bir kere.*

Kaynak metinde yer alan cümle erek dilde kalıplaşmış bir ifadedir. “Söylenir söylenmez yapılır ya da söylenmişse yapılmıştır.” anlamlarına gelmektedir. Ç1 örneğinde çevirmen uyarlama stratejisine başvurarak *kararımızı verdiğimiz anda da uyguladık* şeklinde özlü ifadeyi erek dile uyarlamıştır. Böylece bu örnekte edimsel çeviri stratejilerden yararlanılmıştır. Ç2’de ise çevirmen kaynak metne sadık kalarak hedef dilde de benzer şekilde çeviri işlemini gerçekleştirmiştir. Anlamsal eşdeğerliğin sağlandığı çeviri örneğinde sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisi ön planda tutulmuştur. Ç3 örneğinde ise yerelleştirme stratejisi tercih edilerek *laf ağızdan çıkmıştı bir kere* olarak kaynak dildeki kalıplaşmış ifade hedef dile de kültürel eşdeğerlikte aktarılmıştır. Bu bağlamda çeviri örneğinde edimsel çeviri stratejisinin ön planda olduğunu ifade edebiliriz.

13. KM: – *Pauvre de moi! disait-il. Maintenant, je n’ai plus qu’à mourir... Le moulin est déshonoré.*

Ç1: *“Zavallı ben,” diyordu. “Artık ölmekten başka çarem yok. Değirmenin şerefi lekелendi.”*

Ç2: *- Vah zavallı ben! diyordu, artık ölmekten başka umarım kalmadı... Değirmenin onuru bitti!*

Ç3: *‘Yazık bana!’ diyordu. ‘Artık tek çarem ölmek. Değirmenimin şerefi lekелendi.’*

Kaynak metindeki ifade Ç1’de *Zavallı ben,” diyordu. “Artık ölmekten başka çarem yok. Değirmenin şerefi lekелendi.”* olarak kaynak dile oldukça yakın bir şekilde anlam bulmuştur. Çevirmen, kaynak dildeki iletiyi erek dilde benzer şekilde aktarmıştır. Bu durum, sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisinin benimsendiğini göstermektedir. Öte yandan, Ç2 örneğinde yer alan *“Vah zavallı ben!”* ifadesiyle, ekleme stratejisi kullanılarak erek dilde duygusal anlamın güçlendirilmesi amaçlanmış ve uyarlama stratejisiyle metin erek dile aktarılmıştır.

Ayrıca *onuru bitti* şeklinde yorumlanarak yeniden yazılmıştır. Böylece genel olarak edimsel çeviri stratejileri benimsenerek hedef dilde daha etkileyici çeviri yapılmak istenmiştir. Ç3’te *Yazık bana* şeklinde kaynak dile sadık kalınarak birebir çevrilmiştir. Diğer ifade iyelik eki (benim) ekleme stratejisiyle eklense de *Değirmenimin şerefi lekелendi* şeklinde semantik olarak kaynak dile yakın bir çeviri tercih edilmiştir. Böylece çevirmenin sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisini benimsediğini ifade edebiliriz.

14. KM: *Maître Cornille ouvrait de grands yeux. Il avait pris du blé dans le creux de sa vieille main et il disait, riant et pleurant à la fois :*

– *C’est du blé!... Seigneur Dieu!... Du bon blé!... Laissez-moi, que je le regarde.*

Ç1: *Cornille Usta gözlerini fal taşı gibi açmıştı. Yaşlılıktan buruşmuş avucuna buğday doldurmuş, hem ağlayıp hem de gülerek, “Bu buğday! Ulu Tanrım! İyi buğday! Bırakın beni, onlara bakayım,” diyordu.*

Ç2: *Cornille Usta’nın gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Buruşuk elinin avucuna buğday doldurmuş, hem gülüyor, hem ağlıyor, hem de:*

- Buğday bu! Tanrım! diyordu, hem de iyisinden. Bırakın da seyredeyim.

Ç3: *Gözlerine inanamıyordu, Cornille Usta. Bir yandan gülüyor, bir yandan ağlıyordu. Yaşlı elleriyle buğdayı avuçlarına alıp, ‘İşte buğday!... Soylu buğday!... Gerçek buğday!.. İzin verin, doya doya seyredeyim’ dedi.*

Kaynak metinde yer alan *Maître Cornille ouvrait de grands yeux* ifade Ç1 örneğinde *Cornille Usta gözlerini fal taşı gibi açmıştı* şeklinde hedef dilin kültürel anlatımıyla aktarılmıştır. Çevirmen hedef kültürde daha etkili olarak deyimle ifade ederek yerelleştirme stratejisine başvurmuştur. Ayrıca *C’est du blé!... Seigneur Dieu!... Du bon blé!...* ifadesi genel olarak *Bu buğday! Ulu Tanrım! İyi buğday!* şeklinde birebir erek dile aktarılmıştır. Kaynak metne bağlı kalınarak anlam ve cümle yapıları korunmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda daha çok sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejilerinin tercih edildiğini

söyleyebiliriz. Ç2 örneğinde ilk cümle Ç1’de olduğu gibi hedef dile yerelleştirme stratejisi tercih edilerek çevrilmiştir. Diğer ifade ise *Buğday bu! Tanrım! diyordu, hem de iyisinden* olarak uyarlama stratejisi ile hedef dile aktarılmıştır. Daha çok hedef dile yakın olmayı tercih eden çevirmenin edimsel çeviri stratejisini ön planda tutmaya çalışmıştır. Ç3’te ise çevirmen söz konusu ifadelerin *Gözlerine inanamıyordu, Cornille Usta, ve ‘İşte buğday!... Soylu buğday!... Gerçek buğday!..* çeviri işleminde uyarlama stratejisini tercih ederek ifadeleri yeniden yazarak erek dile yorumlamıştır. Bu bağlamda çevirmenin edimsel çeviri stratejisini benimsediğini ifade edebiliriz.

15. KM: *Que voulez-vous, monsieur !... tout a une fin en ce monde, et il faut croire que le temps des moulins à vent était passé comme celui des coches sur le Rhône, des parlements et des jaquettes à grandes fleurs.*

Ç1: *Ne yaparsınız, mösyö!* Bu dünyada her şeyin bir sonu var, *Ren Nehri boyunca* gidip gelen kayıkların, kukuletalı boyun atkılarının ve iri çiçekli ceketler gibi yeldeğirmenlerinin de artık devri geçti.

Ç2: *Ne yaparsınız efendim!* Bu dünyada her şeyin bir sonu var. *Rhône boyunca* gidip gelen pazar kayıklarının, kukuletalı boyun atkılarının, iri çiçekli ceketlerin modası nasıl geçmişse, yel değirmenleri de artık tarihe karışmış olmalı!

Ç3: - çevrilmemiş

Kaynak dilde erkeklere hitap etmek için kullanılan *monsieur* sözcüğü Ç1’e kaynak dildeki telaffuzuyla *mösyö* şeklinde çevrilmiştir. Çevirmen ödünçleme stratejisini benimsemiştir. Bu ifadede sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisine başvurulmuştur. Diğer ifade *sur le Rhône* ise *Ren Nehri boyunca* olarak erek dilde yerelleştirme stratejisi ile anlam bulmuştur. Bu ifadenin çevirisinde ise edimsel çeviri stratejisi ön planda tutulmuştur. Ç2’ise *Efendim* kelimesiyle erek dile hitap eden bir çeviri ile yerelleştirme stratejisine başvurulmuştur. Kaynak dildeki diğer sözcük *sur le Rhône* erek dile olduğu gibi aktarılmıştır. Erek dil okuru açısından anlamı belirsiz kalan bu ifadede ödünçleme stratejisi tercih edilmiştir. Söz konusu çeviri örneğinde böylece hem sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejisine hem de edimsel çeviri stratejisine başvurulmuştur. Ç3 örneğinde ise PDF olarak kullanılan kaynaktaki çeviri işlemi gerçekleştirilmemiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada Alphonse Daudet’in *Değirmenimden Mektuplar* adlı kısa hikâyelerden oluşan eserinin *Cornille Usta’nın Sırrı* başlıklı hikâyesinin üç farklı çeviri örneği Erek Odaklı Kuram bağlamında ve Mine Yazıcı’nın *Yazılı Çeviri Edinci* eserinde belirttiği çeviri stratejileri kapsamında çeviri kıyaslamasıyla incelenmiştir. Çevirmenlerin tercih ettiği çeviri stratejileri sadece Sözcüğü Sözcüğüne Çeviri Stratejileri (Ödünçleme, Somutlaştırma, Üstünlümlü/Altınlı Çeviri, Türetme, Telafi, Çıkarım) ile Edimsel Çeviri Stratejileri (Yer Değiştirme, Açıklama, Uyarlama, Standartlaştırma, Perspektif Kaydırma, Açıklamalı Çeviri, Yabancılaştırma/Yerelleştirme, Daraltma/Genişletme) kategorisi bağlamında analiz edilmiştir. Ayrıca çevirmen kararları, Toury’nin çeviri işleminde belirttiği kaynak metne sadıklık tercih edilmişse yeterlilik normu; erek dile yakınlık gözetilmişse kabul edilebilirlik normu kapsamında incelenmiştir. Basit örnekleme yöntemiyle seçilen çeviri örnekleri, çeviri analizlerinin genel geçerliliğinin artmasına olanak sağlamıştır.

Analizler, çevirmenlerin anlam aktarımındaki tercihleri, biçimsel sadakat düzeyleri ve hedef okur odaklı yaklaşımlarına göre yapılmıştır. Bu bağlamda bir numaralı çevirmenin çeviri kararlarında en çok sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejileri (*eski bir fiftre çalgıcısı, farandol dansı* gibi) etkili olmuştur. Kaynak metnin anlamı ve biçimi erek metne çok az sapmayla aktarılmıştır. Bu durum, çeviride yabancılaştırmanın izlerini taşımaktadır. Cümle yapıları hedef dilde biraz yabancı gibi kalmaktadır. Bazen de edimsel stratejileri kullanmıştır. Özellikle yerelleştirme stratejisiyle (*adamcağız, yöremiz, efendim* gibi) ifadelerle erek metne çeviriler gerçekleştirilmiştir. Genellikle, ağırlıklı olarak sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejileri kategorisini benimseyen çevirmenin kaynak dildeki anlamı korumada

dikkatli davranıp kaynak metne sadık kaldığını ifade edebiliriz. Ç2 ise çeviri sürecinde daha çok edimsel çeviri stratejilerini benimsemiştir. Çevirmen çeviri işleminde yerleştirme ve hedef dilde yeniden yapılandırma stratejileriyle (*hani canım, eskinin alıcısı olmaz, abayı yakmak çenesini yoruyordu*) gibi ifadeler tercih ederek hedef dilde anlatımı akıcı kılmak adına hedef okura yakın olmayı ön planda tutmuştur. Ayrıca arada sırada çıkarma ve ödünçleme stratejilerine de başvurmuştur. Genel olarak hedef dilde anlaşılır olmayı tercih eden Ç2, bunu gerçekleştirirken bazen anlamda bozulmalara ve çıkarmalara sebebiyet vermiştir. Son çeviri örneği olan Ç3, çeviri kararlarında büyük oranda edimsel çeviri stratejilerini benimsemiştir. Yerleştirme, uyarlama (*içime işledi, taze bardağın suyu soğuk olur, milletin diline dolanmıştı*) gibi çeviri kararlarıyla hedef dile çok uygun çevirilerin gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Ayrıca zaman zaman ekleme ve çıkarma stratejilerine de başvurulmuştur. Metinden yapılan çıkarımlar anlam bütünlüğünü zedelememiş, yapılan eklemeler ise anlam açıklığını pekiştirmiştir. Böylece, Ç3'ün çeviri yaklaşımı, hedef dile uyum ve işlevsellik önceliklendirilirken biçimsel sadakatten ödün verme eğilimi göstermektedir. Bu bağlamda Ç3 örneğinde erek dile yakınlık ön planda tutulmuştur.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışma, Alphonse Daudet'in 1869 yılında yayımlanan *Değirmenimden Mektuplar* (*Lettres de mon moulin*) adlı eserindeki *Cornille Usta'nın Sırrı* hikâyesinin üç farklı Türkçe çevirisini, çevirmenlerin tercih ettikleri stratejiler doğrultusunda karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlamıştır. İnceleme süreci, Mine Yazıcı'nın sözcüğü sözcüğüne ve edimsel çeviri stratejileri çerçevesinde ve Gideon Toury'nin hedef odaklı çeviri kuramı bağlamında yürütülmüştür. Bu kuramsal çerçeve doğrultusunda, çeviri metinlerde biçimsel sadakat ve anlam aktarımı dikkate alınarak “yeterli” ve “kabul edilebilir” çeviri ayrımı yapılmıştır. Araştırmacı tarafından tesadüfi örnekleme ile seçilen kaynak metinler ile çeviri metinler arasında karşılaştırmalı bir inceleme yapılmıştır.

Elde edilen bulgular, her bir çevirmenin farklı stratejik yaklaşımlar benimsediğini ve bu tercihler doğrultusunda ortaya çıkan çeviri metinlerinin erek dildeki işlevsellik, akıcılık ve biçimsel sadakat bakımından önemli ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Ç1'in çevirisi, sözcüğü sözcüğüne çeviri stratejilerini merkez alarak biçimsel ve anlamsal açıdan kaynak metne büyük ölçüde sadık kalmıştır. Bu durum, Toury'nin yeterli çeviri ölçütüne uygun düşmekle birlikte, hedef dilde zaman zaman doğal olmayan ifadeler ve yapaylık izlenimine de yol açmaktadır. Bunun, bazı okur kitleleri için metnin erişilebilirliğini sınırlayabileceği öne sürülebilir. Ç2'de ise yoğun olarak yerleştirme, yeniden düzgüleme, çıkarma ve sadeleştirme stratejileri ön plandadır. Anlatımın hedef okur için daha anlaşılır ve akıcı hale getirilmesi amaçlanmıştır. Ancak bu süreçte, kaynak metne ait bazı anlam derinliklerinin azaldığı, kültürel öğelerin ise dönüştürüldüğü gözlemlenmiştir. Bu durum, çevirinin kabul edilebilir çeviri kategorisine dâhil edilmesine karşın, çevirmen müdahalesinin metnin özgün bağlamı üzerindeki etkisini sorgulatmaktadır. Ç3 ise benzer şekilde edimsel stratejiler ve yerleştirme tekniklerini etkin biçimde kullanmıştır. Anlamı hedef kültürde daha açık ve etkili biçimde iletmeyi öncelleştirmiştir. Ekleme ve çıkarma stratejileri de bu çerçevede anlam bütünlüğünü bozmayacak şekilde kullanılmıştır. Böylece, hedef dile uyarlanmış, yüksek okunabilirliğe sahip, işlevsel çeviri metinleri oluşturulmuştur. Ancak bu tercihlerin, kaynak metne biçimsel açıdan ne denli sadık kaldığı, çeviribilim açısından tartışmalıdır.

Araştırma sürecinde üç çevirmene de tamamen nesnel ve sistematik bir yaklaşımla yaklaşılmış; çeviriler öznel yargılardan arındırılmış, kuramsal çerçeve ve belirlenen analiz ölçütleri doğrultusunda incelenmiştir. Bu yönüyle, çalışma yalnızca mevcut çevirilerin değerlendirilmesine katkı sunmakla kalmamış, aynı zamanda çevirmenlerin stratejik kararlarını şekillendiren dinamikleri görünür kılarak çeviri pedagojisi bağlamında anlamlı bir veri seti oluşturmuştur.

Sonuç olarak, bu çalışma çevirmen tercihleri ile çeviri metinlerin işlevselliği arasındaki ilişkiyi çok yönlü biçimde ortaya koymuş; çeviri stratejilerinin hedef dile uyum, biçimsel sadakat ve okur merkezli

anlayış çerçevesinde nasıl farklı sonuçlar doğurabileceğini göstermiştir. Bulgular, çeviri kararlarının hem kuramsal yaklaşımlar hem de uygulamalı yöntemlerle çözümlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Kısacası bu çalışma, özellikle çeviri eğitimi bağlamında, çevirmen adaylarının karar alma süreçlerine ışık tutarak çeviri stratejilerinin ve çözümleme yöntemlerinin geliştirilmesine yönelik veriye dayalı bir temel sunmakta ve aynı zamanda çeviribilim araştırmalarına katkı sağlayacak nitelikte önemli veriler ortaya koymaktadır.

KAYNAKLAR

- Angelelli, C. V. (2021). *The sociopolitical turn in translation and interpreting studies*. Routledge.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231–274.
- Baker, M., & Jones, H. (2022). *Ethics in translation: Beyond neutrality*. Palgrave Macmillan.
- Bassnett, S. (2002). *Translation studies*. Routledge.
- Boztaş, İ., & Yener Okyanus, Ş. (1999). *Açıklamalı çeviri terimleri sözlüğü*. Siyasal Kitabevi.
- Chesterman, A. (2021). *Reflective Translation Studies: Reflections on Translation Theory and Practice*. Routledge.
- Cronin, M. (2020). *Eco-Translation: Translation and Ecology in the Age of the Anthropocene*. Routledge.
- Daudet, A. (1869). *Lettres de mon moulin*. Hetzel.
- Daudet, A. (2006). *Değirmenimden mektuplar* (S. Kaya, Çev.). Bordo Siyah Yayınları.
- Daudet, A. (2010). *Değirmenimden mektuplar* (V. Yalçıntoklu, Çev.). Can Yayınları.
- Daudet, A. (2014). *Lettres de mon moulin*. Livre de Poche Jeunesse.
- Daudet, A. (2017). *Değirmenimden mektuplar* (S. E. Siyavuşgil, Çev.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Daudet, A. (2023). *Değirmenimden mektuplar* (Y. F. Gökdoğan, Çev.). Ötüken Neşriyat.
- Dickins, J., Hervey, S., & Higgins, I. (2002). *Thinking Arabic translation: A course in translation method: Arabic to English*. Routledge.
- Fawcett, P. D. (1997). *Translation and language: Linguistic theories explained*. St. Jerome Publishing.
- Gürçağlar, Ş. T. (2011). *Çevirinin ABC'si*. Say Yayınları.
- Hermans, T. (1999). *Translation in systems: Descriptive and system-oriented approaches explained*. St. Jerome Publishing.
- Hermans, T. (2007). *The translator's voice in translated texts*. Routledge.
- Jones, H. (2020). *Translation and Power in a Global Era*. Palgrave Macmillan.
- Pym, A. (2010). *Exploring translation theories*. Routledge.
- Schäffner, C. (2021). *Translation and interdisciplinarity: A dynamic interface*. Routledge.
- Saraç, T. (2009). *Büyük Fransızca-Türkçe sözlük*. Can Sanat Yayınları.
- Suçin, M. H. (2007). *Öteki dilde var olmak*. Multilingual.
- Tiselius, E. (2022). Strategic competence in translation: A review of theoretical and empirical developments. *The Interpreter and Translator Trainer*, 16(2), 175–193. <https://doi.org/10.1080/1750399X.2022.2047268>
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins Publishing.
- Venuti, L. (1995). *The translator's invisibility: A history of translation*. Routledge.
- Yalçın, P. (2005). *Çeviri stratejileri: Kuram ve uygulama*. Grafiker Yayınları.
- Yazıcı, M. (2005). *Çeviribilimin temel kavram ve kuramları*. Multilingual Yayıncılık.
- Yazıcı, M. (2007). *Yazılı çeviri edinci*. Multilingual Yayıncılık.
- Yazıcı, M. (2007). *Yazılı bilinci edinci: Anlatım eğitimi açısından bir yaklaşım*. Anı Yayıncılık.